

Paraules per a la memòria

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXXIV/1

Carme Miranda¹
Barcelona

El dia 18 de febrer d'aquest any, una companya va arribar a un seminari de la SEP i va dir: «Ahir va morir Salomon Resnik». Les seves paraules em van commoure profundament i em van portar a un passat de molts anys enrere.

Vaig voler saber-ne més, feia temps que no havia vist Salomon, potser uns tres o quatre anys, i no sabia que estava malalt. Vaig telefonar a Maria Pagliarani, una amiga analista de Suïssa. Ella em va informar de l'homenatge que es faria a Venècia el següent dia 1 d'abril i vaig sentir que hi havia d'anar. En aquell moment tenia al cap el Resnik amic de tants anys i també la seva dona, Ana Taquini.

Salomon Resnik tenia 96 anys, quasi 97, quan va morir: una llarga i rica vida que havia dedicat a la psicoanàlisi, a estudiar-la, ensenyar-la i difondre-la. No parlaré del mestre que ha estat per a molts de nosaltres, de les seves aportacions tant en seminaris com en publicacions, del seu treball amb els

1. Analista didàctica d'adults, nens i adolescents SEP-IPA.
E-mail: cmirandap30@gmail.com

pacients, etc. Tot això ja ho saben molts i si poseu el seu nom a internet sortiran llargues llistes que en parlen.

En aquell moment, quan vaig dir que aniria a Venècia, pensava que per a mi era un amic que, posant-hi paraules, podria dir que m'havia vist créixer des del començament de la meua vida adulta, havia conegut les meves filles que el tenien -i també a la seva dona- com si fos de la família (“aquella família que veus poc però que saps que hi és quan la necessites”, vaig dir dirigint-me a ella) i també va ser testimoni que havia començat a fer la formació fins arribar a ser l'analista que sóc avui.

He començat parlant de Salomon d'una manera molt personal i potser no és el que pertoca tractant-se de la *Revista*, però si vaig anar al seu homenatge a Venècia va ser per l'afecte que ens havíem tingut com a amics durant tants anys i també, per poder, durant uns moments, acompanyar la seva esposa Ana i fer-li costat.

Resnik va venir a Barcelona l'any 1962 per assistir al Congrés de Llengües Romàniques, del qual la SEP era la Societat amfitriona. La nostra Societat llavors era “molt jove” -de l'any 1959- i aquell era el seu primer Congrés Internacional. No sé si va ser convidat pels analistes fundadors com el psicoanalista mestre que era i que podien sentir proper, tant per la seva orientació analítica com per la facilitat de la llengua, però la seva presència va propiciar que un grup dels que aleshores eren candidats, es quedessin per parlar amb ell després del Congrés. El varen anar a veure a l'hotel on s'estava a la sortida del congrés.

En aquella trobada Resnik els va comunicar que venia a viure a Barcelona i crec que van quedar per dur a terme alguns seminaris i potser també supervisions. Segurament n'havia parlat abans amb els psicoanalistes que havien fundat la Societat si, com jo deia, varen ser ells els que li van demanar que vingués i es quedés. D'aquell moment podríem parlar sobretot dels doctors Bofill, Folch, Rallo i de la doctora Coromines; avui ja no són entre nosaltres, però crec que tots conservem l'afecte, el record i els coneixements que ens varen deixar.

Des del 1962 han passat uns quants anys i alguns “d'aquells candidats” malauradament tampoc no hi són; els que quedem tenim el record del Dr. Resnik i de les seves paraules: unes paraules escrites en tantes de les seves publicacions, llibres, revistes i algunes també a la nostra *Revista Catalana de Psicoanàlisi*.

He dit que si s'escriu el nom de Salomon Resnik a internet sortiran moltes referències i explicacions de la seva biografia, de les ciutats on ha viscut, dels seus treballs, però el que no he trobat enlloc és cap referència a la relació que va tenir amb la nostra Societat.

El Dr. Resnik va viure a Barcelona uns dos o tres anys i va impartir formació als candidats, amb seminaris i supervisions, fins que, com ja he dit, va tornar a viure a Londres i més tard a Paris i a Venècia. Ha viscut fins al final entre aquestes dues ciutats, encara que també anés a d'altres a impartir conferències, cursos, seminaris i diverses activitats relacionades amb la psicoanàlisi.

He volgut subratllar la tasca formadora que Resnik va fer a la nostra Societat precisament durant aquests primers anys, encara que també ho seguís fent més tard, perquè considero que els inicis són molt importants per a qualsevol desenvolupament posterior i que la seva presència continuada durant aquests dos o tres primers cursos a partir de l'any 62 van ser importants i crec que el seu pensament va influir en el desenvolupament posterior. No pretenc dir que va ser l'únic; van venir altres psicoanalistes, també mestres d'altres Societats que, amb grups de supervisió, seminaris i conferències van contribuir molt a la formació de tots nosaltres. Seria injust i molt parcial no reconèixer-ho; només tracto de fer públic allò que no he trobat mencionat en cap de les referències a la seva biografia, com si no hagués estat mai a Barcelona, ni a la Societat Espanyola de Psicoanàlisi.

Salomon Resnik era una persona generosa que sempre responia “sí” quan li demanaves ajuda i col·laboració. Aquesta és la meva experiència.

L'any 2010 la Dra. Coromines va fer 100 anys i pel seu homenatge, la Societat Espanyola va organitzar una Jornada Científica. Hi vàrem participar diferents companys i vam demanar també a Resnik la seva col·laboració. Ell va venir personalment i va presentar un treball que després, com els altres que es varen fer, va ser publicat a la *Revista Catalana de Psicoanàlisi (RCP)*.²

També li vàrem demanar la col·laboració per al número que la *RCP* va dedicar a la memòria del Dr. Pere Folch.³ Ell va enviar el primer capítol del seu llibre i a la carta que adjuntava al treball em deia:

El Dr. Pere Folch Mateu ha sigut una figura important en el procés del naixement i la formació del grup psicoanalític de Barcelona. *Jo he contribuït a aquesta formació* i a prop d'ell he conegut una persona d'extraordinària qualitat humana, de gran cultura humanística i honesta. He pensat a dedicar-li el primer capítol del meu llibre “*Metafísica del maquinisme*”...

La cursiva és meua i el text sencer es troba recollit a la *RCP*, però l'he volgut transcriure per mostrar el que he dit sobre la contribució de Resnik a la formació dels membres de la nostra Societat, i aquí ell mateix ho diu.

2. *Revista Catalana de Psicoanàlisi*, XXVIII/1, 2011, p. 41-53.

3. *Revista Catalana de Psicoanàlisi*, XXXI/2, 2014, p. 123-133.

“Il vuoto e l'assenza” (El buit i l'absència). L'homenatge

En record i memòria de Salomon Resnik, l'homenatge es va dur a terme a la Sala San Leonardo, nau central d'una antiga església de la municipalitat de Venècia, lloc dedicat a manifestacions i trobades culturals. La sala era gran i estava plena de gent, aproximadament 200 persones. Presidia la taula el Dr. Levis i al seu costat hi havia Isabella Schiappadori, psicoterapeuta del consell del CISPP, i Sergio Fava, psiquiatre psicoterapeuta i President de l'*Associazione Veneta di Analisi di Gruppo e di Analisi Istituzionale* (ASVEGRA), de Pàdua.

Dues fotografies grans, una de Resnik sol, somrient, i una altra de la mateixa mida acompanyat de la seva esposa Ana Taquini, també psicoanalista, presidien l'acte organitzat pel *Centro Internazionale Studi Psicodinamici della Personalità* (CSIPP).

El CSIPP és una associació científica formativa sense ànim de lucre que va començar la seva activitat a Venècia l'any 1982 per iniciativa del Dr. Resnik; tots aquests anys ell ha estat el president i l'ànima d'aquesta institució. El CSIPP organitza seminaris interdisciplinaris i petits grups de formació dirigits a psiquiatres, psicòlegs, psicoanalistes, ensenyants i educadors interessats en una aproximació a la comprensió psicoanalítica de la personalitat. També ha organitzat convencions anuals a l'illa de San Giorgio (seu de la Fundació Cini) i a l'illa de San Servolo (antiga seu del manicomi de Venècia), en les quals han pres part diferents analistes: Frances Tustin, Joyce McDougall, Anne Alvarez, Nino Ferro, Mauro Mancia, Aldo Giorgio Gargani.

Des del seu inici, al costat de Resnik hi ha hagut, segons m'han informat, participants importants: Júlia Coromines, Maria Pagliarani, Simona Nissim, Ana Taquini, Giuseppe Maffei, Luigi Boccanegra i Enrico Levis, que ara n'és el director.

“El buit i l'absència”, aquestes són les paraules amb les quals Enrico Levis va titular i començar la seva intervenció, fent referència a una conferència que el Dr. Resnik havia donat a l'Associació Psicoanalítica de Buenos Aires, l'abril de 1984. Aquest va ser el punt de partida per parlar-nos. Vaig demanar-li la comunicació per poder publicar-la i ell gentilment me la va lliurar. La trobareu a continuació.

El públic assistent havia vingut de tot Itàlia; molts d'ells ja havien participat i format part durant anys dels grups de formació que Resnik tenia a Venècia. Molts dels assistents varen demanar la paraula i van sortir a l'estrada per intervenir directament: psicoanalistes, psicoterapeutes, membres del CSIPP i d'altres de diferents grups, no puc dir quants.

La relació que jo mateixa havia establert assistint a les sessions del grup, que havien generat amistat entre alguns dels membres, quan hi anava amb Júlia

Coromines i després alguna vegada també sola, i el fet que venia de Barcelona i era analista de la SEP -Societat amb la qual Salomon havia estat en contacte i on havia fet un treball de formació-, crec que van ser les raons per les quals Enrico Levis i Maria Pagliarani em van oferir l'oportunitat de dir algunes paraules, cosa que vaig acceptar.

En un moment donat, doncs, el Dr. Levis em va donar la paraula públicament tot dient el meu nom, que venia de Barcelona i que era psicoanalista de la Societat Espanyola. Una persona de la taula va tenir la deferència d'aixecar-se i deixar-me seure; les altres persones que havien parlat ho havien fet a peu dret. Penso que la seva deferència es devia al fet que venia de fora, però també per ser analista de la Societat Espanyola i encara que no oficialment d'alguna manera la meua presència també la representava.

En la meua intervenció vaig parlar, per començar, de l'amistat personal que havia tingut amb en Salomon i l'Ana durant molts anys, i amb aquestes paraules em vaig dirigir a ella. Vaig explicar també la relació que Resnik havia mantingut amb la nostra Societat, com he comentat més amunt, i vaig remarcar el fet que aquesta relació es remuntava a l'any 1962, quan la nostra Societat era encara molt jove. També vaig dir que havia viscut uns quants anys a Barcelona, dades que, com he dit, no havia trobat recollides en cap de les referències biogràfiques que havia llegit d'ell.

Vaig comentar que la meua relació i amistat amb alguns dels membres del Grup i amb altres professionals van ser gràcies al fet d'haver assistit amb la Dra. Coromines a les seves reunions i més tard també algunes vegades a d'altres pel meu compte. La Dra. Júlia Coromines també formava part del CSIPP i sempre impartia alguna conferència i/o seminari.

En acabar la meua intervenció vaig lliurar al Dr. Levis, director del CSIPP, els dos números de la *Revista Catalana de Psicoanàlisi* que he mencionat, on s'havien publicat les dues intervencions del Dr. Resnik, la primera amb la comunicació que va fer en l'acte d'homenatge pels 100 anys de la Dra. Júlia Coromines i la segona en memòria del Dr. Pere Folch.

Després de les meves paraules, el Dr. Levis es va referir a la Dra. Coromines parlant de la seva vàlua professional, de les seves anades a Venècia per participar en les convencions i va dir que en el seu llibre sobre 'Psicopatologia Arcaica' tractava molts dels temes que ella havia portat a les trobades a Venècia.

L'acte havia començat a les 14:30. Em va sorprendre l'hora; aquí segurament hauria començat més tard. Acabat el temps assignat -potser més persones haurien intervingut-, una part del grup es va dirigir al local del CSIPP, on hi havia programat un seminari. Ana Taquini també hi era com a membre del grup, i encara segueix treballant-hi.

Remarco el fet perquè Enrico Levis va explicar que es tractava de seguir l'exemple que Salomon Resnik ens havia donat: la responsabilitat amb el treball compromès. Hi havia qui ja s'havia apuntat al seminari que estava programat d'abans. Simona Nissim presentava el material clínic, que es va discutir i comentar amb el grup. El treball s'havia de fer i es va fer, i la mateixa Ana va intervenir diverses vegades per aportar els seus coneixements. Per la meua part estava d'acord en que era la millor manera de tenir-lo present, d'honrar-ne la memòria i de portar a la pràctica el seus ensenyaments.

Gràcies, Salomon. El nostre adéu segueix tenint-te present.